

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o trestnoprávnej ochrane eura a ostatných mien proti falšovaniu, ktorou sa nahrádza rámcové rozhodnutie Rady 2000/383/SVV“

COM(2013) 42 final – 2013/0023 (COD)

(2013/C 271/07)

Hlavný spravodajca: **Edouard DE LAMAZE**

Rada (20. februára 2013) a Európsky parlament (12. marca 2013) sa rozhodli podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o trestnoprávnej ochrane eura a ostatných mien proti falšovaniu, ktorou sa nahrádza rámcové rozhodnutie Rady 2000/383/SVV“

COM(2013) 42 final – 2013/0023 (COD).

Predsedníctvo poverilo 19. marca 2013 vypracovaním tohto stanoviska odbornú sekciu pre hospodársku a menovú úniu, hospodársku a sociálnu súdržnosť.

Vzhľadom na naliehavosť danej témy bol pán DE LAMAZE rozhodnutím Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na 490. plenárnom zasadnutí 22. a 23. mája 2013 (schôdza z 23. mája 2013) vymenovaný za hlavného spravodajcu. Výbor prijal 130 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 3 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závery a odporúčania

1.1 EHSV nesúhlasí s argumentmi, ktoré predložila Komisia na odôvodnenie tohto návrhu. Keďže chýbajú vedecké údaje, ktoré by potvrdili, že rozdiely v sankciách v oblasti falšovania peňazí podporujú jav tzv. forum shopping zo strany falšovateľov, nezdá sa mu úplne odôvodnené revidovať rámcové rozhodnutie z roku 2000 s cieľom zaviesť stanovenie minimálnej hranice trestu v rámci EÚ, ktorej očakávaný „odrádzajúci účinok“ sa mu zdá diskutabilný.

1.2 EHSV upozorňuje na to, že pod zámienkou minimálnych pravidiel návrh smernice v skutočnosti zavádza veľmi kompletne represívne opatrenia na boj proti falšovaniu a zjavne tak zachádza ďalej, než povoľuje článok 83 ods. 1 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ), o to viac, že sa dotýka súdnej príslušnosti a konaní.

1.3 Pozastavuje sa nad nevyhnutnosťou takéhoto represívneho prístupu, ktorý by mohol vo svojej podstate porušiť základné práva a slobody a ktorého účinnosť spochybňuje, keďže napriek tomu, že bola stanovená minimálna hranica trestu, vynesenie trestu bude vždy podmienené rozličným výkladom podľa právnej tradície jednotlivých členských štátov a vlastným uvážením sudcu.

1.4 Zo všeobecného hľadiska EHSV vyčíta návrhu smernice, že dostatočne nezohľadňuje rozdiely v tradíciách a súdnych systémoch, ako sa vyžaduje v článku 82 ods. 2 ZFEÚ, najmä pokiaľ ide o vplyv jeho ustanovení na individuálne práva a slobody.

1.5 EHSV ako inštitúcia zastupujúca európsku občiansku spoločnosť upriamuje pozornosť na skutočnosť, že páchatelia trestných činov môžu byť občania pôvodne konajúci v dobrej viere, ktorí sa proti svojej vôli stali vlastníkmi falošnej meny a potrebujú sa jej zbaviť. EHSV poukazuje na riziko, ktoré by neprímerané ustanovenia predstavovali pre tie osoby, ktoré by sa z obetí nedobrovoľne stali delikventami, a domnieva sa, že po konaní je úmysel hlavným prvkom, ktorý treba zohľadniť, čo sa však v odôvodneniach návrhu smernice dostatočne nezodrazňuje.

1.6 EHSV znepokojuje, že v oblasti konania návrh smernice nestanovuje pre vyšetrovacie orgány, tak ako v prípade vymedzenia sankcií, odstupňovanie prostriedkov podľa závažnosti trestného činu. Taktiež považuje za nevyhnutné, aby sa v návrhu smernice spresnilo, že nástroje vyšetrovania, ktoré sa používajú v prípadoch organizovanej trestnej činnosti, sa smú využiť len v prípadoch najzávažnejších trestných činov.

2. Obsah návrhu

2.1 Tento návrh smernice posilňuje súčasný rámec, ktorého cieľom je trestne stíhať falšovanie peňazí, či už ide o euro alebo o iné meny. Tento návrh, ktorý na území EÚ dopĺňa ustanovenia Ženevského dohovoru z roku 1929 a žiada, aby členské štáty boli zmluvnými stranami tohto dohovoru, nahrádza rámcové rozhodnutie Rady 2000/383/SVV, ktoré bolo zmenené rámcovým rozhodnutím z roku 2001 (2001/888/SVV) a ktoré dopĺňa o určité dôležité ustanovenia.

2.2 Snaží sa najmä bojovať proti javu účelového výberu jurisdikcie (tzv. forum shopping), ktorý podľa štúdie vplyvu zjavne využíva stratégia zločineckých sietí pri hľadaní najmenej prísnej legislatívy. Na tento účel sa na základe článku 83 ods. 1 ZFEÚ stanovuje spoločná minimálna dolná hranica trestu na minimálne šesť mesiacov odňatia slobody za výrobu a šírenie falošnej meny (od sumy 10 000 EUR). Zároveň sa maximálny trest minimálne osem rokov odňatia slobody stanovený za výrobu falošnej meny rozšíril aj na jej šírenie (od sumy 5 000 EUR).

2.3 Ak sú trestné činy spáchané v prospech právnických osôb, budú tieto osoby trestané postihmi v rozpätí od vylúčenia z nároku na verejné dávky alebo pomoc po zrušenie.

2.4 Tento návrh sprísňuje aj súčasný rámec, pokiaľ ide o procesné právo. Vyšetrovacie orgány a orgány činné v trestnom konaní budú môcť použiť vyšetrovacie nástroje, ktoré sa používajú v boji proti organizovanému zločinu alebo iným formám závažnej trestnej činnosti. Súdne orgány budú mať okrem iného povinnosť odovzdať vzorky zhabanej sfalšovanej meny na technickú analýzu falzifikátov na účely odhaľovania ďalších falzifikátov v obeh.

2.5 V návrhu sa stanovuje, že každý členský štát, ktorého menou je euro, bude musieť vykonávať univerzálnu jurisdikciu pri trestných činoch súvisiacich s eurom spáchaných mimo Európskej únie, a to buď v prípade, že je páchatel' na jeho území, alebo ak boli v tomto členskom štáte zistené falošné eura súvisiace s daným trestným činom.

3. Všeobecné poznámky

3.1 Hoci EHSV uznáva, že falšovanie eura, ktorého spôsoby sú čím ďalej, tým zložitejšie a dokonalejšie, je znepokojujúcim javom, proti ktorému treba účinne bojovať, má vážne výhrady voči obsahu a samotnému základu tejto iniciatívy.

3.2 EHSV poukazuje na nedostatok vedeckých dôkazov, o čom svedčí štúdia vplyvu, a nie je preto veľmi presvedčený argumentom „forum shopping“, o ktorý sa Komisia opiera pri vypracovaní svojho návrhu smernice. Zastáva názor, že nie je isté, či rozdiely v úrovni represívnych opatrení v rámci EÚ nejakým spôsobom vysvetľujú nárast falšovania, ani či vnútroštátne práve predpisy v oblasti trestnoprávných postihov určujú prednostný výber miesta konania falšovateľov. Na vysvetlenie umiestnenia tlačiarň falšovaných peňazí treba vziať do úvahy iné, materiálne alebo logistické, faktory.

3.3 Keďže chýba presná analýza, ktorá by potvrdila, že rozdiely v úrovni represívnych opatrení v rámci EÚ poškodzujú presadzovanie práva a justičnú spoluprácu a účinný boj proti falšovaniu v tretích krajinách, EHSV sa zamýšľa nad samotnými dôvodmi vypracovania tohto návrhu smernice.

3.4 EHSV chce okrem iného zdôrazniť, že ustanovenia vypracované na základe týchto argumentov vytvárajú osobitne tvrdý represívny nástroj. Okrem toho, že návrh smernice vymedzuje súbor trestných činov falšovania a stanovuje minimálne, ale aj maximálne tresty, pokiaľ ide o trestný čin rozširovania, zaoberá sa tiež aspektmi súdnej príslušnosti a konaní.

3.5 EHSV sa osobitne pozastavuje nad prítomnosťou týchto posledných ustanovení týkajúcich sa súdnej príslušnosti a konaní, ktoré zachádzajú ďalej, než sa uvádza v dôvodovej správe a než povoľuje článok 83 ods. 1 ZFEÚ, t. j. stanoviť „minimálne pravidlá týkajúce sa vymedzenia trestných činov a sankcií“. Navyše konštatuje, že tieto ustanovenia, ktoré počítajú s uplatnením mimoriadnych opatrení, majú veľmi veľký represívny dosah, keďže vedú k vytvoreniu univerzálnej jurisdikcie pre trestné činy falšovania týkajúce sa eura, ktorá na základe definície predstavuje výnimku zo všeobecných riešení, a k používaniu vyšetrovacích nástrojov platných pre organizovaný zločin.

3.6 Tento posledný bod je podľa EHSV najproblematickejší. Pri odôvodňovaní použitia nástrojov vyšetrovania uplatňovaných v rámci boja proti organizovanému zločinu sa totiž vôbec nestanovuje žiadne rozlíšenie podľa miery závažnosti trestných činov vymedzených v návrhu smernice. Takéto ustanovenie podľa výboru obsahuje riziko vážneho porušenia zásady proporcionality a ľudských práv⁽¹⁾.

3.7 S cieľom predísť určitým odchýlkam sa EHSV snaží pripomenúť európskemu zákonodarcovi, že je potrebné zohľadniť všetky členské štáty s ich viac-menej nedávnou tradíciou demokracie a vnímaním dodržiavania individuálnych slobôd.

3.8 Všeobecnejšie EHSV pripomína, že vytvorenie európskeho trestnoprávneho priestoru vyžaduje súčasné posilnenie práv na obhajobu, najmä v rámci Eurojustu a Europolu, aby sa splnila požiadavka rešpektovania základných práv zakotvená v zmluvách (článok 67 ods. 1 a článok 83 ods. 3 ZFEÚ).

⁽¹⁾ Ako to mohlo byť v prípade európskeho zatýkacieho rozkazu (pozri v tejto súvislosti: D. Rebut, Droit pénal international, Dalloz, zb. „Précis“, 2012, č.° 516, s. 311)

3.9 EHSV ako inštitúcia zastupujúca európsku občiansku spoločnosť upriamuje pozornosť na skutočnosť, že páchatelia trestných činov môžu byť občania pôvodne konajúci v dobrej viere, ktorí sa proti svojej vôli stali vlastníkami falošnej meny a potrebujú sa jej zbaviť. EHSV poukazuje na riziko, ktoré by neprimerané ustanovenia predstavovali pre tie osoby, ktoré by sa z obetí nedobrovoľne stali delikventami, a domnieva sa, že po konaní je úmysel hlavným prvkom, ktorý treba zohľadniť, čo sa však v odôvodneniach návrhu smernice dostatočne nezdôrazňuje.

3.10 EHSV uznáva, že stupňovanie sankcií stanovené v tomto návrhu podľa výšky zhabanej sumy (najmä článok 5 ods. 2) z časti umožňuje zohľadnenie takýchto prípadov. Ale trvá na svojom názore, že návrh smernice nechráni pred rizikom vážneho porušenia individuálnych slobôd. Zdá sa, že neberie do úvahy rozmanitosť tradícií a súdnych systémov v rámci EÚ, a najmä osobitostí inkvizitčných systémov, v ktorých môžu policajné orgány zadržať obvinenú osobu, aj v prípade menej závažných deliktov, na pomerne dlhú dobu pred tým, než bude postavená pred súd.

4. Konkrétne pripomienky

4.1 Pokiaľ ide o ustanovenie, ktorým sa stanovuje minimálna hranica trestnej sadzby na 6 mesiacov odňatia slobody (článok

5 ods. 4 návrhu) a ktoré je hlavným opatrením návrhu ako reakcia na „forum shopping“, EHSV sa zamýšľa nad jeho užitočnosťou vzhľadom na to, že smernica je určená zákonodarcom a nie sudcom, a teda nemôže vynútiť, aby sa tento trest skutočne uložil. V tejto súvislosti EHSV s potešením konštatuje, že dôvodová správa pripomína zásadu nevyhnutnej individualizácie trestu (zásada Súdneho dvora Európskej únie) a zásadu plne slobodného uváženia sudcu.

4.2 EHSV by tiež rád pripomenul, že stanovenie minimálnej sankcie, i keď nezáväzná, je v rozpore s právnou tradíciou niektorých členských štátov, ktoré stanovujú minimálny trest len vtedy, ak je to povinné.

4.3 Znenie článku 9 návrhu treba zmeniť takto: „V prípade najzávažnejších trestných činov falšovania uvedených v článkoch 3 a 4 členské štáty prijímú potrebné opatrenia, ktorými sa zabezpečí, aby osoby, jednotky alebo útvary zodpovedné za vyšetrowanie alebo stíhanie mali prístup k účinným nástrojom vyšetrowania, napríklad k tým, ktoré sa používajú v prípadoch organizovanej trestnej činnosti alebo inej závažnej trestnej činnosti“.

V Bruseli 23. mája 2013

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Henri MALOSSE
